

Başlangıcından Bugüne Türk Sineması

– M.Nihat Malkoç · 30 Nisan 2023

M. NİHAT MALKOÇ

Zamanın ruhunu yakalayan 24 kare: Yedinci sanat yahut sinema

Çoğumuzun hayatında önemli bir yer teşkil eden "sinema" kelimesi köken olarak Yunancada hareket anlamına gelen "kinema" ile, yazmak manasına gelen "graphein" kelimelerinden türetilmiştir. Yine onunla ilgili olan "sinematografi" (cinematographie) Fransızca kökenli bir kelimedir. Yani kelimenin menşei her yönüyle Batı'ya aittir.

"Yedinci Sanat" olarak da nitelendirilen, bir asırdan fazla bir zamandan beri insanlığı beyaz perdede canlandıran sinema, hayatın belli kesitlerinin kamera marifetiyle kayda alınmasıdır. Bu sanat, diğer altı sanatı da (edebiyat, şiir, heykel, müzik, tiyatro, mimari) içine alma kudretine sahiptir. Onun içindir ki sinema birçok duyuya hitap eden renkli bir sanattır.

İnsanı insana anlatan ve saniyede 24 kare esasına göre çekilen sinema, hayatımızda çok büyük bir boşluğu dolduruyor. İspanyol yönetmen ve senarist Luis Bunuel'in de dediği gibi "Sinema; duygular, düşler ve içgüdü dünyalarını anlatmak için en iyi araçtır."

Sinema dünyayı şekillendiren zamanın ruhudur. Bu ruhu yakalayanlar geleceğe kalacak evrensel düzeyde güçlü yapımlar üretmişlerdir. Onu bir medeniyet meselesi olarak görenler bu güçlü görsel dili kullanarak bu alanda özgün eserler ortaya koymuşlardır.

Kaynağını hayattan alan sinema, gerçekle olan ilişkisi bakımından etkili bir durum arz ediyor. Sanal platformlar üzerinde şekillense de biz onu gerçeklik penceresinden temaşa ediyoruz. Herhangi bir filmi seyrederken kendimizi bir sinema salonunda veya ekran karşısında değil, hayatın ortasındaymiş gibi görüyoruz. Bu da sahiciliği besliyor.

Sinema, içinde bulunduğu çağın nabzını tutan bir sanat dalıdır. Böyle olması da gayet tabiidir. Çünkü sinema, tıpkı edebiyat gibi, çağa tutulan bir aynadır. Bu, edebiyatta sözle yapılırken sinemada görsel olarak gerçekleştirilir. İkisi de insanı merkez kabul eder.

Dünyada ve Türkiye'de sinemanın tarihçesine kuş bakışı

Dünya sineması kendi alanındaki birçok şeyi Thomas Edison'un 1891 senesinde kinetografi (kamerayı), 1894 senesinde ise kinetoskobu (göstericiyi) geliştirmesine borçludur.

İlk filmin 1895'te, ilk renkli filmin ise 1902'de yapıldığı dünyada, sinemanın 125 yıllık çok renkli ve ilginç, nefes kesen bir yolculuğu vardır. Bu uzun süreç içerisinde daima kendini aşmayı tek gaye edinen sinema, devamlı ileri gitmiş, kendini yenilemiştir. Bu süreçte Warner Bros'un yapımçılığını gerçekleştirdiği "The Jazz Singer (Caz Şarkıcısı)" filmi tarihte sessiz sinema döneminden sesli sinema dönemine geçişin dönüm noktası olmuştur. Böylece göze ve kulağa aynı anda etkili bir şekilde hitap

eden gerçek sinemanın kapıları seyircilere açılmıştır.

Dünya sineması tarihî süreç içerisinde birçok ilke sahne olmuştur. Auguste ve Louis Lumiere Kardeşler sinemanın gerçek anlamda mucidi sayılır. İlk özel efekt kullanılan film olan Duvarın Yıkılışı'yla işe başlamışlardır. Yine ilk komedi filmi Lumiere Kardeşler tarafından çekilen "Islanan Bahçıvan"dır. Öte yandan 1902'de çekilen "Ay'a Yolculuk" adlı film sinema tarihinin hem ilk senaryolu filmi hem de ilk bilimkurgu filmi olarak kabul edilmiştir. "The Squaw Man" ise Hollywood yapımı ilk film olarak bu alandaki ilklerden biri olarak yerini almıştır. 1933'te "King Kong" filmiyle de sinemada ilk kez çift kanallı ses kullanılmıştır. Dünya sinemasında ilk özel gösterimi de Lumiere Kardeşler yapmıştır.

Sinemanın ülkemize (o zamanki adıyla Osmanlı'ya) girişi neredeyse dünyayla birlikte olmuştur. Bunda dünyayla sürekli iletişim hâlinde olan azınlıkların etkisi çok büyüktür.

Türkiye'de sinemanın geçmişi çok köklü bir durum arz etmektedir. Öyle ki sinemamız Osmanlı'nın son dönemine kadar indirgenebilir. Sinema 1896 yılının sonlarıyla 1897 yılının başlarına doğru önce II. Abdülhamid'in ikamet ettiği Yıldız Sarayı'na girmiştir. Onu saraya sokan hokkabaz Bertrand'dır. Bu ilk filmi II. Abdülhamid, ailesiyle birlikte seyretmiştir.

Türkiye'de halka açık ilk sinema 19 Mart 1910'da İstanbul'un Şehzadebaşı semtinde "Millî Sinema" adıyla faaliyete geçmiş, böylece halk yedinci sanatla buluşturulmuştur.

Tarihî kayıtlara göre ilk Türk filmi "Ayastefanos'taki Rus Abidesinin Yıkılışı" (Moskof Heykelinin Tahribi), ilk Türk sinemacısı ise o filmi çeken ve o zamanlar ordumuzda yedek subay olarak görev yapan Fuat Uzkınay'dır. Söz konusu film, 14 Kasım 1914'te İstanbul'da, Yeşilköy'de çekilmiştir. Bu, 150 metrelik siyah-beyaz kısa bir belgesel filmidir. İstanbul'daki Yeşilköy (eski adıyla Ayastefanos) mevkiinde 93 Harbi (1876-1877 Savaşı) hatırasına Ruslar tarafından bir zafer anıtı olarak inşa edilen, milletimize büyük bir rahatsızlık veren, bu yüzden de lânetlenen Ayastefanos Rus Abidesi'nin yıkılışını konu edinmektedir.

Savaş yıllarında onca meşakkate rağmen sinemanın düşünülmesi ve devamı pek mümkün gözükme de Başkumandan Vekili ve Harbiye Nazırı Enver Paşa'nın 1915 yılında Almanya'ya yaptığı gezi, milletimize sinema sektörünün kapılarını açmıştır. Enver Paşa, Berlin gezisinde Alman ordusu tarafından çeşitli cephelerde çekilen savaş filmlerini (sahnelerini) seyrederek bunlardan çok etkilenmiş, yurda dönüşünde Osmanlı ordusunda da "Merkez Ordu Sinema Dairesi" adıyla böyle bir sinema şubesi teşekkül ettirilmesine önayak olmuştur. Söz konusu kurumun başına da Osmanlı'nın ilk sinemacısı olarak bilinen, İstanbul'da ilk yerleşik ve sürekli sinema salonu olan Pathe Sineması'nın sahibi de olan Sigmund Weinberg'i getirmiş, Fuat Uzkınay'ı da onun yardımcısı yapmıştır. Bu kurum mevcut kısıtlı imkânlarla değişik belgesel filmler ve haber filmleri çekme amacı gütmüştür.

Türk sineması ilk adımlarını tiyatrocuların katkı ve destekleriyle, tabir caizse onların koltuk değnekleriyle atmıştır. Sözü bu noktada sinemacı, sinema yazarı ve eleştirmen Metin Erksan'ın geçmişten günümüze sinemamızın dönemleri hakkındaki görüşüne yer verelim. Erksan Türk sinemasını "1914'e kadar Hazırlık Dönemi, 1914-1923 Kuruluş Dönemi, 1923-1940 Birinci Dönem: Muhsin Ertuğrul-Tiyatrocular Dönemi, 1940-1947 İkinci Dönem: Teknisyenler Dönemi, 1947-? Primitifler" diye beş ana döneme ayırmaktadır. Erksan'ın bu sınıflandırmasından sonra Türk sinema eleştirmeni ve kuramcısı Nijat Özön de sinemamızla ilgili "1896-Sinemanın Türkiye'ye Girişi, 1914-1922-İlk Adımlar,

1922-1938 Tiyatrocular Dönemi, 1939-1950-Geçiş Dönemi, 1950-1960-Sinemacılar Dönemi" diye bir tasnifte bulunmaktadır. Aslında Erksan'la Özön'ün tasnifleri genelde birbirleriyle örtüşmektedir.

Yüz yaşını geride bırakan Türk sineması ilk dönemlerinde tiyatrodan fazlasıyla beslenmiştir. Buna" tiyatronun gölgesi altında yaşamak zorunda kalmıştır" da diyebiliriz. Bu, özellikle 1922-1939 yılları arasında Muhsin Ertuğrul öncülüğünde gerçekleşmiştir.

Geçmişten günümüze Türk sineması ve Yeşilçam'ın tılsımı

Nasıl ki Amerikan sineması deyince öncelikle Hollywood akla geliyorsa Türk sineması deyince ilk akla gelen kavram da bu işin merkezi sayılan Yeşilçam'dır. Türk sineması deyince söz mutlaka bu işin hamurunun yoğrulduğu Yeşilçam'a gelir ve bir şekilde de onun etrafında şekillenir. Çünkü Yeşilçam, film sektörümüzün kalbidir, ruhudur. Eksiği ve gediğiyle Türkiye'nin Hollywood'udur. Türk sinema sektörünün ekmek teknesidir.

Bizdeki Yeşilçam'ı var eden, halkın yoğun ilgisidir. Yeşilçam bir şekilde kendini sevdirmiş ve kabul ettirmiştir. Bunda en önemli etken filmlerle halkın ortak paydada buluşmasıdır. Şayet filmler beğenilmeseydi ve halkın ilgisi olmasaydı devamlılığı olmazdı.

Bir zamanlar (özellikle 1950-1960 yılları) Yeşilçam'ın popülaritesinin tavan yapması, üzerinde durulması gereken bir konudur. Aslında bu yoğun ilginin arkasında halkın filmlerde kendini görmesi, yani yaşantısından izler bulması yatmaktadır. Bu bir çeşit büyü hâlidir.

Yeşilçam'ı halkla bütünleştiren yapımcı ve yönetmenler, müşterileri konumundaki halkın tercihlerini ve beğenilerini iyi etüt etmişler ve ona göre filmler çekmişlerdir. Buna bir çeşit ilgi analizi de diyebiliriz. Bu; doğru, yerinde ve yeterince yapılıncı Yeşilçam'la halk arasında sağlam gönül köprüleri kurulmuştur. Bu köprüler yeni yapımlarla daha da güçlü ve sağlam hâle getirilmiştir. Buna biz halk tabiriyle nabza göre şerbet vermek de diyebiliriz.

Yeşilçam'ın halkla bütünleşmesini ve yeni starlar yaratmasını iyi okumak gerekir. Zira sistem bu ilgi ve starlar üzerinden kendini yenilemiş ve ayakta tutmuştur. O starlar olmasaydı böyle geniş bir ilgi söz konusu bile olmazdı. Yani Yeşilçam başarısını halkın omzunda yükselen starlarına borçludur. Yoksa sinema adına, bu işin kaynağı olan Batı'yla yarışacak çok da ileri düzeyde filmler çekilmemiştir. Hatta çok kere vasatın üzerine çıkılamamıştır.

Yeşilçam'ın geçmişine baktığımızda ürün (film) merkezli bir sinema olmadığını, star merkezli bir sinema olduğunu görürüz. Zira Yeşilçam'ı bu starlar dönüştürmüş ve omuzlarında taşımışlardır. Bu starlar halk tarafından tutuldukları için de büyük ve güçlü şirketler bunları yanlarına çekerek tabir caizse tekel oluşturma yoluna gitmişlerdir.

Yeşilçam deyince aklımıza Süleyman Turan, Enis Fosforoğlu, Güzin Özipek, Aliye Rona, Renan Fosforoğlu, Erol Taş, Feridun Çölgeçen, Hayati Hamzaoğlu, Kudret Karadağ, Hüseyin Baradan, Hüseyin Peyda, Reha Yurdakul, Ahmet Tanyal Topatan, Turgut Özatay, Kazım Kartal, Kenan Pars, Necdet Tosun, Nubar Terziyan, İhsan Yüce, Feridun Karakaya, Ayhan Işık, Yılmaz Güney, Ekrem Bora, Ali Şen, Aytaç Arman, Önder Somer, Salih Güney, Serdar Gökhan, Tanju Gürsü, Tarık Akan, Kadir İnanır, Cüneyt Arkın, Ediz Hun, Kartal Tibet, Göksel Arsoy, Murat Soydan, Tamer Yiğit, Fikret Hakan, Kenan Kalav, Bulut Aras,

Engin Çağlar, Münir Özkul, Kemal Sunal, Sadri Alışık, Adile Naşit, Ayşen Gruda, Belgin Doruk, Cahide Sonku, Erol Günaydın, Fatma Girik, Filiz Akın, Türkan Şoray, Halil Ergün, Gülşen Bubikoğlu, Necla Nazır, Müjde Ar, İtir Esen, Hale Soygazi, Oya Aydoğan, Suna Yıldızoğlu, Serpil Çakmaklı, Cahide Sonku, Lale Belkıs, Suzan Avcı, İzzet Günay, Neriman Köksal, Perihan Savaş, Halit Akçatepe, Hulusi Kentmen, Kenan Pars, Coşkun Göğen, Eşref Kolçak, İhsan Yüce, Nuri Alço, Rüştü Asyalı, Feri Cansel, Emel Sayın, İlyas Salman, Öztürk Serengil, Şener Şen, Sami Hazinses, Suna Pekuysal, Toto Karaca, Çolpan İlhan, Hülya Koçyiğit, Hülya Avşar, Zeki Alasya ve Metin Akpınar gibi önemli isimler gelir.

Sinema ve edebiyat yahut yumurta mı tavuktan, tavuk mu yumurtadan çıktı?

Sinema birçok sanat dalıyla ilgili bir alandır. Sinemanın edebiyat, şiir, heykel, müzik, tiyatro ve mimariyle olan ilişkisi onun "Yedinci Sanat" olarak adlandırılmasında etkili olmuştur. Bu belki de kendisinden önceki altı sanat dalını kuşatmasıyla da yakından ilgilidir.

Sinemanın en güçlü ilişki içerisinde bulunduğu sanat dalı edebiyattır. Dille yapılan bir sanat faaliyeti olan edebiyat, dilin yanında görüntüyü de etkili bir biçimde kullanan sinemayla daima dirsek teması içerisinde olmuştur. Edebiyatı zengin bir hammadde olarak kullanmıştır.

Sinema var olduğu zamandan beri edebiyatla teşrik-i mesai içerisinde olmuştur. Sinema en çok da edebiyattan beslenmiştir. Sinemayı edebiyattan ayrı düşünmek neredeyse imkânsızdır. Birçok metin (roman ve hikâye) sinemaya kaynaklık etmiştir. Türk ve dünya edebiyatının önemli eserleri değişik zamanlarda başarıyla beyaz perdeye uyarlanmıştır. Bunlar arasında öncelikle sayabileceğimiz şunlardır: Nahit Sırrı Örik "Sultan Hamid Düşerken", Feride Çiçekoğlu "Uçurtmayı Vurmasınlar", Necati Cumalı "Susuz Yaz", Yusuf Atılgan'ın "Anayurt Otel", Halide Edip Adıvar "Vurun Kahpeye", Orhan Kemal "Gurbet Kuşları", Reşat Nuri Güntekin "Yaprak Dökümü", Zülfü Livaneli "Mutluluk", Ferit Edgü "Hakkari'de Bir Mevsim", Necati Cumalı "Tütün Zamanı", Yaşar Kemal "Yılanı Öldürseler", Halide Edip Adıvar "Yolpalas Cinayeti", Peyami Safa "Dokuzuncu Hariciye Koşuşu", Cengiz Aytmatov "Selvi Boylum Al Yazmalım", Rıfat Ilgaz "Hababam Sınıfı", Yaşar Kemal "Ağrı Dağı Efsanesi", Fakir Baykurt "Yılanların Öcü", Aziz Nesin "Zübük", Reşat Nuri Güntekin "Çalığışu", Yaşar Kemal "İnce Memed", Sabahattin Ali "Kuyucaklı Yusuf", Hekimoğlu İsmail "Minyeli Abdullah", Peyami Safa "Sözde Kızlar", Hasan Ali Toptaş "Gölgesizler vb."

Edebiyat, sinema için adeta bir âb-ı hayat hükmündedir. Sinema en kavurucu demlerde bu çeşmeden susuzluğunu gidermektedir. Sinema metin sıkıntısı çektiğinde edebiyatın en yaygın türleri olan romanlar ve hikâyeler imdadına yetişmektedir. Türk sinemasının yanında dünya sinemasında da romandan sinemaya çok başarılı uyarlamalar yapılmıştır. Bunlar arasında da şunları saymak mümkündür: Christy Brown "Sol Ayağım" (film: My Left Foot: The Story of Christy Brown), Suzanne Collins "Açlık Oyunları" (film: The Hunger Games), Mario Puzo "Baba" (film: The Godfather), Stephenie Meyer "Alacakaranlık" (filmi: Twilight), Jane Austen "Aşk ve Gurur" (filmi: Pride & Prejudice), Tracy Chevalier "İnci Küpeli Kız" (filmi: Girl with a Pearl Earring), Umberto Eco "Gülün Adı" (filmi: The Name of the Rose), Andy Weir "Marslı" (filmi: The Martian), Lev Tolstoy "Anna Karenina" (filmi: Anna Karenina), Winston Groom "Forrest Gump" (filmi: Forrest Gump), Stephen King "Hayvan Mezarlığı" (filmi: Pet

Semetary), Fyodor Dostoyevski "Yeraltından Notlar" (filmi: Notes from Underground), Stephen King "Yeşil Yol" (filmi: The Green Mile), Wladyslaw Szpilman "Piyanist" (filmi: The Pianist), Rosemary Sutcliff "Kartal" (filmi: The Eagle), Thomas Harris "Kuzuların Sessizliği" (filmi: The Silence of the Lambs), J.R.R. Tolkien "Yüzüklerin Efendisi" (filmi: The Lord of the Rings), John Steinbeck "Fareler ve İnsanlar" (filmi: Of Mice and Men), Khaled Hosseini "Uçurtma Avcısı" (filmi: The Kite Runner)...vb.

Bir tebliğ vasıtası olarak sinema yahut sinema ve din

Sinema deyince hayata bağınazlık penceresinden bakanların aklına hiç de iyi şeyler gelmez. Onlara bıçak örneğini anlatmak kâfidir. Zira bıçak katilin elinde bir cinayet aracı, doktorun elinde hayat kurtaran bir vasıta. Önemli olan araç değil, onun kullanım gayesidir. Sinema, hayata çok geniş bir çerçeveden bakabilen etkili bir sanat dalıdır. Bu genişlik içerisinde, hayatı yaşama kılavuzu diyebileceğimiz din de apayrı bir yer teşkil eder. Bu yönüyle din doğrudan veya dolaylı biçimde sinemanın konusu olmuştur. Bu, kullanım amacına göre bazen olumlu bazen de olumsuz bir biçimde tezahür etmiştir.

Geniş kitlelerle buluşma ve kucaklaşma imkânı sağlayan sinema, hayırlı hizmetlerde bir tebliğ vasıtası olarak da kullanılabilir. Potansiyel olarak birçok imkânı içinde barındıran sinema, görsel ve işitsel yönleriyle çok zengin bir ifade gücüne sahiptir. Sinemaya bu yönüyle baktığımızda onu hayatın bir simülasyonu (benzetimi) olarak da değerlendirebiliriz.

Batı, Hıristiyan ilâhiyatını ve düşüncesini sinema dilini hakkıyla ve lâyıkıyla kullanarak geniş kitlelere başarıyla aktardı. Batı'nın bu husustaki azmini ve gayretini Hz. İsa'yla ilgili ilk filmin yapıldığı 1898'e kadar indirebiliriz. Bu ilk filminden sonra aynı konuda yüzlerce filme imza atılmıştır. Üstelik bu yapılırken sadece mesaja odaklanılmamış, sinema dilinin sanatsal inceliklerine de riayet edilmiştir. Böylece kuru malumatfuruşluk batağına düşmekten uzak durularak seyircinin o tarz filmlerden keyif alması sağlanmıştır.

Batı, mesajlı film konusunda emin adımlarla yol alırken İslâm medeniyeti dairesinde olduğunu iddia eden bizler dinî inançlarımızı ve köklü medeniyetimizi sinemamıza ne doğru biçimde ne de yeterli düzeyde aktarabildik. Derinliği olmayan, kalbe dokunmayan ve de sanat değeri taşımayan bol gözyaşıyla soslanmış hidayet filmleriyle insanları etkilemeye çalıştık.

Sinemayı bir araç olarak kullanan Batılılar onun insan ruhuna yaptığı tesirden yararlanarak, inançlarını geniş kitlelere yayma hususunda ondan fazlasıyla faydalanmışlardır. Bu kesimler kendi inançlarını başkalarına benimsetmekle yetinmemişler, buna ilâveten İslâm inancını da hedef tahtası olarak seçmişlerdir. Keza bugün dünyada nefret dilinden yola çıkan İslâmofobinin hızlı bir yükseliş göstermesinde sinemanın etkisi çok büyüktür. Bu nefret dili ötekini anlamaya çalışma ve hoşgörülle karşılaşma gayretlerini de sekteye uğratmıştır.

Kitleleri derinden etkileyen sinema, tarihî süreç içerisinde daha çok gayrimüslim ecnebilerin elinde bulunduğu için Müslüman kesimler bu etkili sanat dalından yeterince ve gereğince faydalanamamıştır. Bunda şahsî ve dinî faktörlerin etkisi de vardır. Bizler bu imkânı yerinde ve zamanında kullanamadık; kullanınca da üstümüze başımıza bulaştırdık.

Başrolünü Anthony Quinn'in oynadığı, Mustafa Akkad'ın yönettiği, Müslüman kitlelerin büyük beğenisini kazanan, özgün adı "The Message" olan "Çağrı" filmi İslâmî alanda çevrilen filmlerin en çok ses getirenidir. İslâm'ın yayılışını konu edinen 1976 yapımı bu film bu sahada adeta dönüm noktası olmuştur. Fakat neredeyse yarım asırdır bunun devamını bir türlü getirememişiz. İhtiyaç duyulan her ortamda Çağrı'yı ısıtıp ısıtıp milletin önüne koymuşuz. Bu da söz konusu kitlelerde bir bıkkınlık oluşmasına sebep olmuştur.

İslâmî kesim (Ümmet-i İslâm) 44 senedir yeni bir "Çağrı" çekemedi. Bunun yerine sinema tekniklerini ve dilini etkili kullanmaktan uzak, basit ve sığ hidayet filmleriyle oyalandı durdu. Artık bu tarz hidayet filmlerini bir kenara bırakıp yeni Çağrı'lar çekmenin zamanıdır.

Türk sinemasının yerli ve millî çizgilere olan hasreti

Batı'dan olduğu gibi kopya edilen sinemamız, birkaç istisna dışında bir türlü kendi renklerimize bürünememiştir. Yani millî çizgileri yakalayamamıştır. Evrensel bir değer olan sinemanın Batı'dan olduğu gibi alınması ve öylece devam ettirilmesi çok da övünülecek bir durum değildir. Ne zamanki ona kendi formlarımızı ve normlarımızı katarız, işte o zaman yerliliği artırılmış bir Türk sinemasından bahsetme hakkına ve imkânına kavuşuruz.

Koca bir asrı geride bırakan kadim Türk sinemasının en büyük eksikliği özgün bir dilden yoksun oluşudur. Bu dili oluşturduğumuzda gerisi adeta bir çorap söküğü gibi gelecektir. Bu özgün dili yakalayabilmek için bizi biz yapan değerleri çok iyi bilmek (bilmek yetmez), çok iyi özümsemek mecburiyetindeyiz. Bunun gerçekleştirilmesi insanın derdinin ve meselesinin olmasıyla veya bunu fark edebilmesiyle ilgilidir. Derdi olmayanın veya derdi olduğunu fark edemeyenin çözüm üretme konusunda hamle(ler) yapması beklenemez.

Bizi biz yapan ve sair milletlerden ayıran kendi öz değerlerimize sırt çevirip idraklerimizi ısrarla ecnebi kaynaklardan beslemeye devam ettikçe yerli ve milli çizgiler yakalayamayız. İşin kötüsü kopya yöntemini uyguladığımız için, beslendiğimiz ecnebler gibi de olamayız. Çünkü kopya eden, hiçbir zaman kopya edilenin aslı gibi olamaz. Neticede ne kendi ne de öteki olabilir. Kimliğini ve kişiliğini kaybedip ortalıkla dolaşmaya mecbur kalır.

Batı medeniyeti dairesindeki milletler kendi normlarına cuk diye oturan Aristo'dan beslenirken, bizler niçin bir Mevlâna'dan bir Yunus Emre'den, bir Hacıbektaş Veli'den beslenmeyi akledemeyiz? Niçin yolumuzu bırakıp onların çıkmaz yollarına tevessül ederiz?

Pergelin ince ucunu doğru konumlandıramayanların düzgün bir daire çizmesi ve doğru bir daire içerisinde şuurla hareket etmesi beklenemez. Bizler sinema konusunda da pergelimizi yanlış konumlandırdığımız için çizdiğimiz daireler ya yamuk oluyor ya da bizi içine alamayacak kadar küçük ve eğreti... Bu biraz da ilk düğmeyi yanlış iliklemeyle alâkalı bir durum doğrusu. Aslında her şey yanlış bir medeniyet tasavvurundan kaynaklanıyor.

Bizim milletimiz çektiği onca çilelere ve her şeye rağmen hayata dört elle sarılan ve gülmeyi seven, daima pozitif düşünen hayat dolu bir millettir. Onun içindir ki halkımız sinema salonuna gittiğinde kendisini güldürecek ve mutlu edecek şeyler bekler. Bu yüzden Yeşilçam filmlerine

baktığımızda bu tarz komedi filmlerinin sayıca çok olduğunu görürüz. Bundan yola çıkarak "Türk sinemasını güldürü filmleri ayakta tutmaktadır" dersek abartmış sayılmayız. Kemal Sunal filmlerinin defalarca seyredilmesi bu görüşümüzü güçlendirir.

Sinemada halkın ilgisi tek ölçü olunca bazen sinemamızın yerinde saymasına neden olan, hatta onu geriye götüren, ufuklarını daraltan filmler de çekiliyor. Bu vasat filmler yapımcısına yüklü miktarlarda para kazandırınca söz konusu filmler, isimleri bile değiştirilmeden nümerik bir seriye dönüşüyor. Bu filmlerde ahlâk ve seviye aramak beyhude bir uğraş olarak kalıyor. Bu seviye noksanlığı (buna çukurlaşma da diyebiliriz) köklü değerlerimize ve ahlâkî normlarımıza zarar veriyor; değer çatışmalarını körüklüyor.

Sinema bir sanat türü olmanın ötesinde, bir varoluş sahası, bir düşünme ve düşündürme biçimidir. Onun için sinema bahsinde "film işte" deyip geçemeyiz. Varoluşçu felsefenin önde gelen isimlerinden Heidegger'in "Kamera izleyiciye yöneltmiş bir silâhtır." sözü bizi bu konuda bir hayli düşündürmektedir. Zira bu silahın gölgesi daima üzerimizdedir.

Türkiye'de sinema sahasında şahsına münhasır (özgün) bir sinema dili oluşturarak dünya ölçeğinde yapımlara imza atmak hepimizin arzusudur. Ülke olarak bunu başaracak güçte ve donanımdayız. Yeter ki buna inanalım, bunu dert edinelim. O günleri ipe çekiyoruz.